

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se poravnati ne ožira.

EDINOST

Oglas in oznanila se račune po 8 nov. vračajo v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obsegilo navadnih vrstic.

Poslana, javna zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravništvo Piazza Caserma št. 2. Odprte reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost“ je m. d.

Vabilo na naročbo.

Ob začetku zadnjega četrtletja vabimo svoje naročnike, da pravočasno ponovno svoje naročbo in da skušajo nam pridobiti novih naročnikov. Časi so resni in morda se nam bliža doba, ko bode narod slovenski krvavo potreboval ne odvisnih glasil, zahtevajočih prava naša ne oziraje se ne na desno ne na levo. Nam je resna volja, pri katerih-si-bodi odnošajih brezobzirno zagovarjati narodni naš interes, a v tem boji trebamo duševne in gmotne podpore naroda. Kdor se torej strinja z našimi načeli, stopi hitro v naš krog.

Cena listu je:

za vse leto gl. 6.—
za polu leta „ 3.—
za četrt leta „ 1.60

Uredništvo in upravništvo.

Storite konec neznošnim razmeram!

(Konec).

Iz tu povedanega je jasno, da v obdobju ni smeti kar brezpogojno obsojati političnih in narodnih bojev, a najmanj pa je obsojati isterske Slovence, ker so zapričeli boj za narodnost svojo, osobito pa za poslednje glavni znak — materini jezik.

Italijansko stranko istersko pa moramo odločno obsojati in sicer zato, ker je zbog svoje notranje pokvarjenosti, zbog demoralizacije, koja razjeda ves nje organizem, postala javna kalamiteta, javno zlo. Že gori smo rekli, da narodnostni in politični boji — ako hočemo, da pospešujejo obče dobro — morajo se gibati v gotovih mejah, predrtanih po zakonih pravice ljube, dostoj-

PODLISTEK.

Trojna kletev.

(Poslovenila Gorska po Moricu Jokai-u.)

(Konec).

Vsa sobana je v hipu razsvitljena in pri tem pogledu pade Rufus v nezavest. Prebudi se in opazuje okolo sebe ter vidi, da je svitel dan. V stropu njegove sobe je bila umeteljna luknja, skozi katero je sijalo zlato sonce. Postelja je stala prekuonjena, preproge so bile sežgane in svilena obleka na njegovem životu vsa raztrgana.

Po tem dogodku se je Rufus popolnoma preobrnil. Bil je kakor prerojen. Dal je posvetnemu slovo in začel marljivo obiskovati cerkve in službo božjo. Ni se pečal več z učenimi knjigami, tamveč se je začel baviti s svetim pismom in psalmi. Pušenje je opustil in daroval denar cerkvam in šolam. S potrto dušo vdal se je svoji osodi.

Na onem nesrečnem mestu, kjer je njegova pahnjena soproga v vodo skočila, sezidal je prelepo kapelico. Kedar je nevihta razsajala, podal se je Rufus vanjo in ondi čakal s prekrižanimi rokami tretjega vdarca mogočne strele, kateri stori konec nemirnemu življenju njegovemu.

nosti in — vesti. Stranka pa, ki zakone te nogami tepta, je javno zlo, kajti taki stranki je — vsaj ne pozna sramote! — vsako, tudi najpodlejšje sredstvo dobro došlo, da le doseže svoje namene. Stranka taka ostruplja vse javno, politično in socialno življenje in nasprotstva se pojstrujejo dan na dan, kajti vsakdanje provokacije, prihajajoče iz najdrznejšega nasilstva, razburjajo tudi nasprotno jej, pošteno stranko ter jej ogorčajo vsa nje čustvanja. Kako čudo torej, da tudi v poslednji stranki vaših prekipi: ti ljubi Bog, vsaj imamo vsi človeško kri v svojih žilah? Žal, da je tako!

Poštena stranka spoštuje obstoječe zakone in dopušča, da ti-le v vseh njih posledicah veljajo tudi — za nasprotnika. Da se pa stranka popne na vzvišeno to stališče in se potem tudi na njem vzdrži, treba da posluša oni glas, ki je, ali naj bi bil, regulator vsemu delovanju posamičnikov in strank — da posluša glas vesti. Ta čut pa je isterskim našim nasprotnikom povsem ptuj. To kričečo nedostanost opažamo na nasprotni nam stranki že od nekdanj, osobito pa je lahko opažamo v novejšem času, ko so se jej namreč začele tla pod nogami majati. Mesto da bi nasprotna gospoda jeli premišljati ob uzrokih nastalemu preobratu, besne ti, da je kar groza; zakone večne resnice, veljavne za mejsebojno življenje narodov, hoteli bi udušiti golim nasilstvom: mesto da bi prepričevali, hotè terorizovati. Da dokazemo resnico to, pojavljajoče se dan na dan doli po Istri, ne treba drugega, nego da navedemo dva konkretna, eklatantna slučaja iz najnovejše zgodovine volilnih bojev isterskih. Ta dva bi bila: državnozborna volitev dne 4. marca in ravnokar pretrgane občinske volitve v Pomjanu. Pravo prav prvo imenovane volitve označuje nam najboljše senzacija, koja sta v vsej poslanski zbornici provzročila protesta, uložena z naše strani.

To je dobro vedel, da mu pravični plačevalec, ki je nad nami, gotovo ne ostane dolžan; to se je vsakemu človeku dozdevalo, kateri je poznal Rufusov položaj. Skoraj vsak je znal zgodovino onega nesrečnega, katerega je strela že dvakrat kaznovala, in da mu tudi v tretje ne prizanesse. Rufus se ni več skrival pred bliskom in gromom, tamveč, kedar je nevihta najhuje razsajala, sprehajal se pred ono kapelico pod visokimi drevesi, vedoč, da v take najraje treska. Večkrat je klical blisku in gromu: tukaj sem, ne pusti me več čakati na to, kar se mora zgoditi.

Med tem mineva poletje za poletjem, zima za zimo, a Rufus je še vedno mej živimi. Njegovi lasje so osjaveli, prijatelji so se drug za drugim legli k večnemu počitku — — — le on še živi in čaka na tretji vdar strele. Svet se je ves prenovil, a vsak je poznal starčeka, kateri je ob hudem vremenu hodeval gori in doli mej visokimi trepetlikami in čakal svojega konca. In strele še ni in priti noče, da bi rešila ubozega grešnika, kateri je imel že mnogo čez deset križev na hrbtu. On in ves svet ž njim je znal, da kar je namenjeno, gotovo pride, mora priti. Vendar predolgo časa je minolo in mnogo let je preteklo. Tako je minolo leto za letom, a

Poslanci niti niso hoteli verjeti, da ni bila kaj takega mogoče!! In ko so se iz aktov prepričali, da vse opisane gorostasnosti niso le mogoče, ampak da so se v resnici dogodile, bilo je prepričanje obče, da treba dati za doščanja na tako drzen način žaljeni politički morali. Nasprotna nam stranka doživela je sramoto, da niti mej nje najintimnejšimi nemško-liberalnimi prijatelji ni bilo nikogar najti, ki bi bil toli drzen, da bi hotel zagovarjati drzne čine z dne nepozabnega 4. marca 1891. leta. In tako je padla v vodo vsa njih, toli silno zmagozavestjo obečana akcija in poslanec njih je prišel tako maločastnim načinom ob mandat, kakor še nikdo pred njim. Italijanska stranka je bila s tem javno ožigosana in dobila je pred vsem svetom grozno lekcijo. Toda bridko se je varal oni, ki je menil, da jej lekcija kaj izda in jo poboljša. Pri nedavno zapričutih občinskih volitvah pomjanskih — in s tem smo prišli do drugega eklatantnega vzgleda — hoteli so kar jednostavno kopirati čine z dne 4. marca: kar niso mogli doseči po poštenu poti, dovršila naj bi bila — eskamotaza, prevara. Toda čut, kojega so provzročili nečuvenci dogodki z dne 4. marca, pretresa še vedno duše vsega poštenega prebivalstva: v ljudstvu, sicer jako mirnem, je prekipelo in občinske volitve v Pomjanu morale so se pretrgati senzacijnim načinom. In da ni bilo na mestu pravičnega vladnega komisarja, do katerega je imelo ljudstvo vse zaupanje, dogodile bi se bile stvari, ne baš častne za deželo istersko. In kdo bi bil na tem kriv? Ljudstvo? Ne, krivi bi bili le oni, ki z nogami teptajo zakone najprimitivnejše političke dostojnosti — oni, ki neslušajo vesti. Niso li brez vesti ljudje, vsklikajoči „Fuori il Croato!“ (iz deželnega zbora namred), dasi je bil ta „Croato“ jednoglasno, opetovano in povsem legalno izvoljen? Kar lasje

smrt je na spokorjenega Rufusa popolnoma pozabila. Vsako poletje se je pripravil Rufus na smrt, ker v tem času najraje treska; zima mu je prinesla mir, vedočemu, da ta letni čas ne pozna neviht. Če je po zimi kedaj hudo vreme, je to gotovo velik čudež.

Tako se je godilo tudi neko zimo v Rufusovem življenju. V hudem zimskem času nastala je strašna nevihta. Blisk in grom pretresoval je zemljo do dna in sneženi hribovi so bili vsi v bliški in ognji.

To je meni namenjeno, misli si Rufus in se nemudoma poda naravnost k kapelici. Vsede se pod najvišje drevo in pravi: tebe ne bode dolgo blisk iskal. Trepetal je na vsem životu, prevzet hudega mraza in tako čakal zaželjene smrti. A vreme je potihnilo; blisk se vtolažil in zopet zasijalo zlato zimsko sonce.

Rufus se vleče komaj domov ter se preverjen o svojih mislih vleče v posteljo. Hudi zimski zrak in nevihta sta pretresla vse njegove ude, — — — premrznil in prehladil se je in tako bolehal do prihodnje pomladi. Ta čas, najlepši letni čas prinesel je tudi njemu zaželjeni konec, nemirnemu, strašnemu življenju. Umrl je stari Rufus. Zdihnil je svojo dušo v lastni

so se nam ježili videčim, kako „L'Indipendente“ nečuvencim cinizmom svoje prištaše pozivlja, da se naj nikar ne brigajo za načela konstitucionalizma, parlamentarizma, dostojnosti, deželnozbornskega poslovnega reda, nepristranosti, pravice in temeljnih določeb vsaki postavodajni skupščini, ampak kar bacnejo naj — vsaj imajo večino — poslance Mandiča iz zbornice s čisto jednostavno motivacijo: ga nočemo! Gorje nam, ki se moramo boriti s tako stranko! In le zato, ker je taka, jo obsojamo. Mi se nikakor ne jezimo, ker se proti nam bore — vsaj imajo v to pravico in vsak kulturni narod je kolikor-toliko ekspanziven —, a obsojamo jih po vsej pravici, ker se na tak način bore, ker uporabljajo proti nam toli gužvana sredstva. So-li res toli slepi, da ne opazijo, kakove posledice utegne časoma provzročiti njihovo nepošteno postopanje? Ne, niso slepi, ampak toli pokvarjeni so, da ne vedo več pogoditi mejo mej dovoljenim in nedovoljenim.

Kako se torej rešiti iz teh neznošnih razmer? Pričakovati, da se naši nasprotniki poboljšajo, bilo bi abotno, sami pa si tudi ne moremo lahko pomagati, kajti vsa moč in sila sta v njihovih rokah. In vlada? Da, vlada: ta nam navadno — kadar-koli jo prosimo pomoči — odgovarja, da so jej roke vezane, kajti vse je avtonomno: deželni zbor, deželni odbor, občinski zastopi in volilne komisije. „Taka je postava in mi je ne smemo rušiti!“ — tak nam je stereotipen odgovor. Torej je stvar taka-le: oprti na okolnost, da se vlada naša njim nasproti strogo drži postave, rušijo gospoda isterska postave na vseh straneh. To je anomalija, koji pogubne posledice so neizgibne. Že dosedanji dogodki mogli se vlado poučiti, da tako ne moremo naprej, ako nočemo danes ali jutri doživeti dogodkov, koje bi morali obžalovati tako z narodnega, kakor tudi se stališča obče blaginje v de-

postelji, brez bolečin v miru in zadovoljnosti. Ljudje so si pa mislili, da najbrž mu je Bog greh odpustil in prizanesel s strašno smrtjo.

Njegov pogreb je bil odličen. Dan je bil krasen in prav za tako opravilo namenjen. Ljudstvo je drlo od blizu in daleč, kajti vsak je želel spremiti k zadnjemu počitku spokorjenega grešnika.

Dan se je že nagnil k zatonu in bil je krasen pomladni večer. Cvetlice so odpirale svoje čašice, kakor bi se hotele navleči čistega zraka. Sapice so prijetno vejale in bilo je vse oživljeno v mili naravi. Pogreb je dospel na miredvor. Rufusove ostanke so položili v družinski rakev k njega starišem in predstarišem, kateri so toliko let čakali nanj. Zdaj se je dopolnila njihova želja. Bil je mej njimi. Železna vrata so se zapahnila in družinski grb se je na nje pritrdil. Ljudstvo se je ravno začelo odpravljati domov, kar na jasnem nebu strašno zagrmilo in zablika — strela vdari v Rufusov grob in razbije nagrobni kamen njegov na tisoč in tisoč koščekov.

Nebo ni ostalo na dolgu! Bog je pravičen. Uslišal je trojno kletev Rufusove zapeljane soproge in plačal ga je dvakrat v življenju, a tretjikrat v smrti.

želi. Ali treba, da se razumemo! Nikakor ne bi hoteli, da se vlada poslužuje protikonstitucionalnih činov, niti ne bi hoteli, da nam ruši itak skromno avtonomijo. Ali to moramo od nje zahtevati, da nam tudi ona pripomore, rešiti se iz neznosnih razmer s tem, da dá slovó starim tradicijam, oprtim na predsodke, da neha hitati za fantomi, da enakomerno počne deliti svetlobo in senco: da gledé šol in uradov uvede politiko, oprto na načela stroge jednakopravnosti in da nam pošlje doli v Istro svoje organe, brez pogojnou dan e tej nasvetovani politiki. Ako to stori, izvrši se polagamo in sam po sebi preobrazovalni proces, ki nas dovede do mirnih, normalnih odnošajev; ako to stori, skrbelo boče ljudstvo samo, da razne korporacije ne bodo zlorabljale svoje avtonomije, kajti avtonomija je blagonsna ustanova le tedaj, ako je v rokah razsodnih in pravičnih mož.

To bi bila torej pot, po kateri nam more in mora vlada pripomoči, da se rešimo iz neznosnih razmer.

K slovenskemu uradovanju.

Opirajoče se na znani odlok ministerstva Pazinaki občini, ponovilo je županstvo v Podgradu svojo prošnjo, da bi okrajno glavarstvo ne dopisovalo občini več v nemškem, nego v slovenskem jeziku in sprejelo je sledeči odgovor:

Št. 9200

Gospodu Županu

v Podgradu.

Na Vaš podnesek od 19. t. m. št. 1854 opazim, da sem jaz priznajoč v principu opravičenost Vaše želje, da tukajšno okrajno glavarstvo i okrajni šolki svet s tamošnjó občino v slovenskem jeziku dopisujeta vedne priznaval po mogočnosti tisti ustredi.

Ampak službene razmere okrajnega glavarstva v Voloskim v katerem okraju se toliko različnih jezikov govori, ne dopuščajo brez izjemka, da se s vsakom občinom v željenem jeziku dopisuje.

Vkljub temu bode se Vaši želji v koliko bode službene razmere dopuščale koliko bode več mogoče v zir jemalo.

Okrajno glavarstvo

Volosko, 23. septembra 1891.

C. kr. namjestnički savjetnik
Jettmar s. r.

Priznava se torej v principu opravičenost zahteve občine Podgrajske, a s takim priznavanjem in s lepimi besedami ni pomagano našim občinam prav nič. To je tako, kakor da mladi bolnik prosi svojega jeroba naj mu mesto vsakdanjega korenja privođi kruha, in da na to prošnjo jerob sicer pripisna, da dosedanja hrana res ni za bolni želodec, da pa bolniku vender ne more vatreči, ker je pozabil sejati žito!

To je sad onega doslednega pobijanja slovenskih teženj. Vsiluje se nam nemščina celo v narodne šole kot „neobligaten“ predmet in delé se renumeracije učiteljem, kateri se trudijo v tem obsiru. V celem Primorju je ni slovenske ali hrvatske srednje šole in na najpohlevnejo zahtevo glede hrvatske gimnazije se ne obsira; da ne govorimo o zahtevi slovenske pravne akademije!

Ko pa treba zadostiti minimalni zahtevi, rekašo nam: nimamo uradnikov!

Ces. kr. okrajno glavarstvo trdi, da ni mogoče „brez izjemka“ ugoditi opravičeni zahtevi. Kje je pravilo, kje izjema? Znano nam je, da se je pred leti pritožil Podgrajski župan pri ministerstvu, da na tisuč slovenskih ulog ne dobi dve h slovenskih rešitev. Posledica bila je, da je okrajno glavarstvo dotično rešitev ministerstva občini naznanilo v slovenskem jeziku, a sicer ostalo je vse pri starem do danes. Prevod dotičnega ministerjalnega odloka pa je bil tak, da je

izražal baš na sprotno ónemu, kar je ministerstvo odločilo!

Ces. kr. okrajno glavarstvo sklicuje se tudi na „toliko različnih jezikov“ v okraju. I tu treba pojašnjenja. Niso nam znane konečne številke letošnjega štetja. A leta 1880. bilo je v Voloskem političnem okraju 91 Nemcev, 576 Italijanov, 14 prebivalcev drugih narodnosti, a Slovencev in Hrvatov 38701!

Naravna posledica, ki se more izvajati iz navedenih števil, bila bi torej, da je ogromno večino prevladajoče narodnosti, hrvatsko in slovensko, v prvi vrsti v poštev jemati. ne pa Nemcev in Italijanov, ki se pri nas zgube, kakor kaplja v morju.

Vera in narodnost.

III.

Vera katoliška v Slovincih ni v nevarnosti. Radi pa pripoznavamo, da se sem ter tja opaža mlačnost proti njenim dogmatom in sem ter tja tudi nekotika mlačnost v gorečnosti do istega. Temu pa ni kriv liberalizem, kateri, zvest prvotnim svojim načelom — resnici, pravičnosti, svobodi in napredku, — ne more škodovati verskim naukom, koji so zmirom sledili istim smotrom; niti so tej mlačnosti krivi slovenski pisatelji in pesniki, ki v svojih proizvodih učé ljubezen in udanost do vere, naroda in njega starih običajev; mej poslednjimi je v našem narodu na prvem mestu verska zaveza, koja zanikati ali podirati v našem ljudstvu ter na njeno mesto postavljati drugo novo vero, bilo bi absurdno, drzno in pogubno.

Nikdo izmed naših pisateljev ni dosedaj nameno ma napisal jedne same črtice v ta namen, da bi slovenskim svojim rojakom duševno ali telesno škodil.

Ako se mlačnost v veri mej našim ljudstvom opazuje, in, ako se ista tu pa tam — žalibog — širi, temu ni usrok liberalizem, ampak skrajna nestrpnost in pregorečnost nekaterih, ki se iz zgolj posvetnih usrokov tako vedejo; kakor bi bili katoliško vero in prepričanje vzeli v zakup ter se čutijo poklicane deliti jo svojim sorjakom po mericah; kojim ni nič drugega resnično, nego to, kar je padlo iz rokava ali peresa kake osebe iz njih družbe. Liberalizem jim je „negacija praktičnega katoličanstva“ zato, ker propoveduje svobodo in napredek, v tem ko oni sami uvidevajo praktično katoličanstva zgolj v egoistično-konservativnih načelih.

Konservativen naj bode slovenski narod — kričé ti. Ali, za Boga, kaj pač naj konservira in hrani? Dokler zahtevajo, da naj bode konservativen v veri, naj se trdno drži stare svoje, katoliške vere — prosit: tudi najhujši slovenski „liberal“ je žnjimi istih mislih, kajti vsakdo spoznava samo v katoličanstvu svojo edino pravo vero. Spodbujanje, da se držimo te vere ter ne silimo v nevero odobruje vsakdo. Ako nam pa od katere si bode strani dohaja ukaz, da moramo biti konservativni tudi v narodnih stvarih, da proglašamo kot sredne one čase, v katerih nam sta gospodovala Nemeč in Lah ter nismo v svojem jeziku smeli javno niti érhnti — tedaj bode vsak do brosmilec obsojal tak konservatizem ter s srdom zavrnil one nazadnjake, ki bi nam hoteli pod krinko verstva in „konservatizma“ v narodnih stvarih narekovati kriva načela, koja morajo slovenski narod zavesti v tamo in pozabljenje.

Ni res, da je zdrav liberalizem negacija praktičnega katoličanstva, pač pa more isti katoličanstvu, ki je vsikdar ljubilo in širilo napredek in svobodo, biti samo koristen, ker zasleduje njemu enake smotre! Da si je pravi liberalizem tudi mej Slovence našel pot svojo, to je naravna posledica in faktum, katerega treba poštovati vsakemu, ki se bavi s slovensko socijologijo.

Človeška pamet sama na sebi imela bi uzroka zoperstavljati se verskim načelom samo tedaj, ako bi možje, ki imajo v

rokah izvrševanje dogmatov, zlorabili iste ter žalili nravní čut, podedovan od vsega človeštva. V enakem slučaju to protivjenje ne bila bi nikaka „vstaja“, temveč pojav svojega prepričanja in blagih namenov.

Te povsem pravične misli nam prihajajo nam na pamet, kadar-koli je govor o kakem izreku ali kaki naredbi višje cerkvene oblasti, ki se ne strinja povsem z našim zasebnim mišljenjem ter je očitvidno, da je naperjena proti nam Slovincem, da nam torej utegne škodovati v narodnem in dosledno tudi v verskem obziru. Pravimo dosledno, kajti toliko slovensko narodnost kolikor podedovano katoliško vero prištevajo Slovenci svojim narodnim svojstvom.

Ako se od katerekoli oblasti učini kaj protivnega proti veri, občuti žnjo tudi drugo svojstvo — narodnost —, ki je — osobito pri nas — z vero tesno spojena.

Veri protivne določbe n. pr. tržaškega mestnega zbora zadele so vsikdar neljubo narodne naše poslance v istej zbornici in ves slovenski živelj v Trstu in drugod; istotako so nemilo dirnole sovražne naredbe soper slovenski jezik, sklenjene v mestni zbornici; ne manj pa je nemilo upljivala škofijaka naredba, sporočena mestnemu zboru, s katero se odpravlja slov. služba božja iz prvostolnice sv. Justa.

Protivne določbe proti katoliški veri in slovenskemu življu, pričajo nam sicer o lažiliberalizmu tržaških mestnih očetov — in „Edinost“ jih je vsakikrat odločno zavračala in pobijala. Druga naredba škofijaka, tikajoče se slovenščine v cerkvi, pričá nam o krivem razumevanju praktičnega katolicizma, koji ne pozna zatiranja in krivice ter je eminentno konservativen. Gospoda! ako že trdite tako strog konservatizem, ne udajajte se sili narodnih naših nasprotnikov ter ne začenjate rušiti zaslonbe konservatizmu s odlokom, glede katerega je jasno, da v imenu vere namekate rušiti Slovincem podedovano, veri vsopredno svojstvo — narodnost. Slovenski ljud je veron, a zajedno naroden in, ako bi mu hoteli pod pretvezo vere kvariti njega pojme o narodnosti — sovražil bode one, ki kaj takega namerujejo. — Zategadelj bode vsakdo imel svoje pomisleke gledé načel dra. Mahničá in njega pristaveš: da se namreč moramo brezuvetno pokoriti tudi takim naredbam, glede katerih smo uverjeni, da škodujejo naši narodnosti in veri. To pa je gotovo, da vere nima nikdo v zakupu, pač pa se vera poraja, živi in se goji v srcih človeških.

Pripoznavamo pa, da se vsakdo, ki na mesto ljubezni do vere goji v svojem srcu vedne dvojbe in racionalizem, postavlja na najvišji hrib sveta, s pestmi preteč samemu nebu, kar nas spominja na staro bajko o boju gigantov proti bogovom, koja bajka pristuje nezmožni ošabnosti brezbožcev proti Bogu. Abotno bi bilo pobijati verska načela, vkorenjena mej slovenskim narodom; abotno in nesramno bi tudi bilo isti narod iz gole ošabnosti zavajati v nevero.

Enacega početja ni se bati od slovenskih rodoljubov v obče in, kdor tem poslednjim na podlagi sumničenja in pretvarjanja resnice podtika enake namene, ta je lažnjivec in obrekovalec.

Politični pregled.

Netranje dežele.

Včeraj ob 4. uri popoldne odpotoval je cesar zopet iz Prage na Dunaj. Občinstvo priredilo mu je burne ovacije. Vlada naš zadržil je županu praškemu, da mu ostanejo dnevi, koje je prebil v Pragi, nepozabni. Predsedniku akcijskega odbora, grofu Zedwitu, izrekel je cesar v laškavih besedah priznanje na krašni prireditvi razstave. — Župan praški, dr. Šolc dobil je komturni križ Fran Josipovega reda. Cesar je podaril ubogim praškim 5000, liberškim 1000 gld. — Mesto du-

najsko priredilo je povračujočemu se vladarju prisrčen vsprejem.

Njegovo Veličanstvo odpeljalo se je dne 1. oktobra zjutraj iz Prage v Liberec in se vrnilo na večer zopet v Prago. V noči od 30. septembra do 1. oktobra počili sti na železničnem tiru v Rosenthalu blizu Liberce dve bombi, napolnjeni z dinamitom, koji sta zemljo razruli meter na široko in pol metra na globoko. K sreči so organi železnice to takoj zapazili ter škodo popravili. Zlodejev dosedaj niso našli. Jedna bomba je počila ob 12. uri po noči, druga pozneje. Detonacija bila je toli silna, da so se razbile šipe bližnjih poslopij.

Prestolonasledstvo vladajoče naše hiše vpravna se skoro — tako javljajo iz Budimpešte — in sicer v tem smislu, da resignuje nadvojvoda Karol Ludovik in da se potem njega sin nadvojvoda Fran Ferdinand proglaš prestolonaslednikom. V ta namen sešla sta se opetovano avstrijski in ogerski justični minister. Ta dva ministra izdelala sta že vsa potrebna državna pisma in se to vprašanje reši najbrže že tekom tega ali pa najpozneje začetkom prihodnjega leta. —

Vnanje države.

Is Koda nja porođajo, da se v nedeljo ali ponedeljek tjekaj povrneta ruska carska obitelj in grška kraljeva obitelj.

Bolgarski justični minister Tončev dal je svojo ostavko. Njega posle prevzame začasno minister vnanjih zadev Grekov.

Bolgarski emigranti (Cankov, Grujev, Lučkanov, Stankšov, Benderev in Risov) obelodsnili so svoj „zadnji opomin“, v katerem pravijo, da ne more biti govora o kakovi solidarnosti mej vlado Stambulova in narodom bolgarskim, dokler se prvi ne odrede terorizmu. Stambulov da je rušil temeljne zakone dežele, da je ostrupil narod s korupcijo in da ga je uničil finančno. Vlada Stambulova ima proti sebi ves narod, koji smatra vlado kot kako rasbojniško četo, proti kateri je dovoljen boj s katerimi sredstvi si bodi. —

Znani francoski general Boulanger ustrelil se je v Bruselji na grobu svoje ljubice. Mož ta snal je izkoristovati nezadovoljnost naroda francoskega in je toli zasluž, da je postal velika nevarnost republiki francoski. Slednjiš je pobegnul in iz domovine, da se izogne zaporu. Odtlej jela je temniti njegova slava. Boulanger ni bil snačaj in še danes nikdo prav ne ve, kakova so mu bila načela in kaj je bil njega cilj. Da je bil snačaj, postal bi bil raje mučenik nego begun. Nasilna smrt Bolangerjeva je znak konsolidovanja republike.

DOPISI.

Iz Nabrežine dné 1. oktobra. — Po mnogoterih ovirah in zaprekah odprla se je danes slovesno prva slovenska obrtno-nadaljevalna risarska šola za klesarje na Primorskem. V ta namen bil je prostor pred cerkvijo in šolo okrašen z mnogoštevilnimi cesarskimi, narodnimi in deželnimi zastavami. Pred 9. uro zbrali so se na prostoru tem gosp. okrajni glavar okraja sežanskega, Simzig, gosp. ravnatelj državne obrtne šole v Trstu, Karol Hesky, gosp. župan nabrežinski, Janez Caharija na čelu županstva, več občinskih odbornikov, krajni šolski svet, več tukajšnjih obrtnikov, učiteljatvo in šolska mladež. (Kako potrebna je bila ta šola uprav pri nas, kaže že edino dejstvo, da se je do danes upisalo že preko 70 učencev!) — Točno ob 9. uri začela je slovesna sv. maša, katero je daroval proč. naš gosp. vikar Marušič; med sv. mašo pa so kaj ubrano prepevali domači naši pevci. Po končani službi božji zapeli so

cesarsko pesem. Na to podala se je šolska mladež v novo šolsko poslopje, kjer je čakala gori navedenih gospodov v risarski dvorani. Ob 10. uri blagoslovil je gosp. vikar novo šolo; po končanem blagoslovu pa je nastopil gosp. župan ter v jedrnatih besedah tolmačil važnost in potreba novega zavoda. Spomnil se je hvaležno c. kr. oblasti, katere so pripomogle do osnovitve šole te, izrekel svojo zahvalo raznim plemenitim zasebnikom, kateri so osigurali z redko požrtvovalnostjo gmotni obstanek šoli, zahvalil se gosp. ravnatelju Heskiju, kateri je dajal in še daje vsikdar dragoceni nasvetov, pozval šolsko mladež, da se v lastni svoj prid marljivo uči in gg. učitelja, kojima izročila vzgojo ukažne mladeži, da napneta vse svoje sile v de-sego zaželjenega vsehpa. Zaključil govor svoj s trikratnim „švivo“ na presv. vladarja, cesarja in kralja Franja Josipa I., kojim klicem so se navzoči navdušeno odzvali.

Za gosp. županom nastopi preblag. gosp. okrajni glavar, opetujoč lepe besede županove in pozivljajoč šolsko mladež opetovano k marljivosti. Smisel obeh govorov je ponovil eden gospodov šolskega sveta v italijanskem jeziku, da pojmiyo rečeno tudi oni učenci, kateri slovenščine večji niso. Na to predavil je gosp. okrajni glavar mladeži ga učitelja Fr. Tomšiča kot vodjo novega zavoda in g. A. Kermavnerja kot učitelja risarskih predmetov. Oba gg. učitelja se primerno zahvalita in s tem končala je službena slavnost odprtja.

Dodati imam še, da je došel k slavnosti brzojav nj. prevzvišenosti gosp. deželnega glavarja grofa Franja Coroninija, v katerem nj. prevzv. obžaluje, da se slavnosti udeležiti ne more in došlo je pismo drž. poslanca in župana sežanskega, gosp. Mahorčiča, v kojem izraža tudi on svoje obžalovanje, da se slovesnega odprtja vdeležiti ne more, toda želi mlademu zavodu najlepši razvoj in vseh ter kliče v ta namen konečno iz vsega srca: „Vivat, floreat, ovescat“. Nj. Prevzvišenosti, gosp. deželnemu glavarju izrekel je gosp. župan v svoji lastnosti kot predsednik šol. šolskega odbora takoj brzojavnim pôtom svojo najprijetnejšo in najudanejšo zahvalo na premilostljivem brzojavu, proseč dalje blagonaklonjenosti, gosp. dež. poslancu in županu Mahorčiču pa izrekel pismeno zahvalo na prisrčnih čestitkah.

Naj še omenim, da se bodo učili teoretični predmeti na novi obrtno-nadaljevalni šoli med tednom, risarska šola pa bude ob nedeljah.

Cerkno dne 23. septembra. (Izvirni dopis). [Občinske volitve]. Menda na vsem božjem svetu ne pamtijo enakih volilnih bojev v občinsko starešinstvo, kakorane imamo mi Cerkljani; ni čuda tedaj, da vsak dopis iz našega okraja raspravlja edino le te volitve. Da, to vam je bilo „leto volitev in prepira“.

Kakor že znano razglašena je bila ponovljena volitev za I. razred na dan 3. septembra ob 9. uri. Po 9. uri prične volitev pod vodstvom c. kr. komisarja g. Fedrigottija kot vladnega zastopnika, ter je trajala do 4. ure popoldne in se je vršila nepričakovano mirno in redno. Vso čast torej imenovanemu gospodu komisarju za redno in nepristransko vodstvo.

Naša stranka „mladih“ zvesta si je bila zmage do zadnjega dneva; dan volitve pa smo se takoj uverili, da bude borba huda, kajti dva naših prej odločnih volilcev nista prišla na volišče po pritisku od neke strani; enega naših omahljivcev pobrali so „stari“ že dan pred volitvijo; mož se je menda branil, a duh smodk ga je najbrže omamil, da se napoti žnjimi ter tudi žnjimi voli. Za stranko „starih“ glasovali so svede vsi prejšnji gospodi občinski starešini, z malo izjemo vsa č. gg. duhovščina, c. kr. uradniki in učitelji. A vse to naših volilcev ni plašilo ter so stali do zadnjega trdni kot skala. Od 111

volilcev vdeležilo se je volitve 106, za našo stranko oddanih je bilo 51—52, a za stranko starih 54 do 55 glasov. Za stranko „starih“ glasovali so tudi nekateri gospodje, kateri postavno nimajo volilne pravice. Za to stranko glasoval je nek mladoleten učiteljček in še štirje drugi, proti katerih glasovanju je bil g. vladni zastopnik sam, a komisija, sestavljena samo iz nasprotne stranke, jih je vkljub temu pripustila do glasovanja. Proti tim glasovom vložila je stranka „mladih“ ugovor in nadejamo se, da visoka vlada ne bude prezirala naših opravičenih pritožb.

Čudom pa se je čuditi, da tudi stranka „starih“ je vložila ugovor, da si je bila volilna komisija meso nje mesa, dasi niso vložili nikakoršnega ugovora v volilni zapisnik. Njih zmaga — in vender ugovarjajo! Vprašam gg. čitatelje, so-li že čuli kaj ednakega? Sedaj pa naj kdo reče, da Cerkljanske volitve niso izjema?

Čudno se je vel nek mož, ki je dne 30. aprila v pričo veliko volilcev na vas usta trdil, da je na strani mladih in za-jedno prosil, da se opusti njega kandidatura, kateri želji se je tudi vstreglo. Sled-njiš prijela ga je zopet skomina po pri-ljubljenem stolu, ter je v ta namen postal strasten agitator stranke „starih“. Pripo-miti pa je, da je ta mož obrtnik in kot takega podpirala ga je v njegovem obrtu večinoma stranka „mladih“. Čemo videti, ali ga bude odslej podpirala stranka gg. „razumnikov“, za katero ves gori?

H koncu še nekaj nasprotni stranki. Kot značajni in pametni možje bi se morali sramovati take navidezne večine, ne pa se je veseliti, ter rasburjati ljudi pri-žiganjem topičev. Nas sicer vaše pokanje ne plaši, ker vemo, da pokate svojemu padcu, ki je danes ali jutri neizogiben. Svetujemo pa nasprotni stranki, da denar, kojega trošijo za smodnik, uporabijo za popravo poti, ki so se grozno zanemarile pod nje gospodarstvom.

Vi pa, gospodje volilci ne d a v k o p l a č e v a l e i, kateri ste pripomogli do te navidezne zmage, zapomnite si: da ne miradi Vas, ampak V iste radi nas tukaj. Ne: vera nikakor ne peša, peša pa vera in zaupanje v Vas. In kdo je temu kriv? Odgovorite le sami na to vprašanje!

Različne vesti.

Imendan našega cesarja. Jutri dne 4. oktobra je imendan našega vladarja. Ob 10. uri popoldne je slovesna sv. maša v cerkvi sv. Justa, katere se udeležijo predstojniki različnih uradov.

Gospod Vekoslav Kalster, podstarosta „Tržaškega Sokola“ in član skoro vsem narodnim društvom tržaškim, preselil se je na Reko. Vrlemu rodoljubi želimo obile sreče v njega novem bivališču!

Vesela vest. Z dnem 1. decembra preseli se iz Sežane v Trst dr. Gustav Gregorin. Te vesti smo se posebno razveselili, ker smo uverjeni, da bude dr. Gregorin izborna služil slovenskim strankam ter pospeševal na vso moč slovensko uradovanje.

Umrli je c. kr. okrajni sodnik ajdovski Alojzij Demonte. Pokojni je bil, dasi Italijan, pravičen narodnosti naši.

Državnozborska volitev za volilni okraj P o r e č - K o p e r - P u l j je torej raspisana. Kako da je prišlo do dopolnilne te vo litve, je menda čitateljem našim še v živem spominu. Italijanska stranka je po svoji stari navadi hotela prisiliti, kar po ravni pošteni poti ni šlo izpod rok. No, poslanska zbornica je bila povsem dru-gačnega menenja, nego naša gospoda in se ni hotela identifikovati se čini, koji se morajo studiti vsakemu treznemu človeku. In tako je uničila izvolitev g. dra. Vergottinija. Nekaj pa so vender dosegli na-sprotniki naši: da se mora vršiti povsem nova volitev, mesto da bi bil mandat pri-

padel našemu, istinito izvoljenemu dr. M. Laginji. Sedaj pa nastane vsem našim volilcem sveta dolžnost, da si pribore naj-sijajnejše zadoščenje s tem, da pripomorejo pravici do zmage. Ob tej priliki velja svetu pokazati, da so tudi zapadne Istre kmečke občine po veliki večini našega rodu in našega jezika in da smemo po vsej pravici zahtevati, da je dotični po-slanec naše krvi. To se nam posreči pa le tedaj, ako smo nevtrajni in vstrajni v zložni.

Volilci, bodite možje, neomahljivi in značajni! Niti sladke besede, niti lepo doneča obečanja, niti grožnje vas ne smejo omamiti, da bi krenili s pravega pota! Ako se držite trdno, dobite izvestno po-slanca, ki bude vestno skrbel za duševni in telesni vaš blagor. Na delo torej! Prva naša skrb bodi sedaj, da se srečno izvrše volitve volilnih mož, ali fiduciarov: od srečnega izida teh je vse odvisno. Zaved-nejšim rodoljubom je pa dolžnost, da po-učujejo nezavedneže in da so volilcem ob vsaki priliki na roko. Nadejamo se, da te svoje dolžnosti nikdo ne zanemari!

Kandidat italijanske stranke za pred-stojšo državnozborsko volitev je toraj m a r c h e s e B e n e d e t t o P o l e s i n i. Tako je sklenil občni šbor italijanskega političnega društva, vršivši se včeraj v Poreču.

O ta čenča! Čenča tržaška, ki čuje na ime „Il Piccolo“, čenčala je te dni, da je bil nedavno velik shod v Sežani, pri kojem se je sklenilo, da se višje de-želno sodišče tržaško premesti v Lju-bljano. Revše je najbrže čulo nekaj avo-niti o isletu društva „Pravnik“ v Sežani, a poslalo takoj — po svoji stari navadi — debelo raco v svet. Dobro naj tekne nje čitateljem, kojih pa nikakor ne zavi-damo na taki hrani! Mi „ščavi“ smo že bolj sibirski!

Slovenska prepoved pri sv. Justu. Slovenskim poslancem tržaškim, kateri so se bili podali dne 29. septembra t. l. v Škedenjo, da predložijo milostljivemu škofu prošnjo tržaških in okoličanskih Slovencev, da bi se zopet uvela slovenska prepoved v katedralni cerkvi sv. Justa, odgovoril je milostljivi škof približno tako-le:

Obžalujem, da se je o tej stvari go-vorilo po časopisih, ne da bi dotičniki poznali okolnosti, katere so prisilile ordi-narijat tržaški, ne odpraviti, ampak le preseliti slovensko prepoved iz cerkve sv. Justa v drugo cerkev tržaškega mesta. Od prejšnjih časov sem do leta 1846. bila je slovenska prepoved v cerkvi sv. Antona, kjer je imel sedanji milostljivi škof sam kot takratni župnik čast, prepovedati v slovenskem jeziku. Leta 1846. preselili so slovensko prepoved v kate-dralno cerkev, kjer je živel do poslednje naredbe. V cerkvi sv. Justa uživa občina tržaška patronat in v tej svoji lastnosti je tržaški municipij odločno izjavil, da ako se ne odpravi slovensko prepoved, odtegne cerkvi stroške za orgljanje in petje, katerih stroškov cerkev nikakor ne more pokrivati. Ako bi se bilo to zgodilo, prišel bi bil ordinarijat v konflikt in ker je duhovščina tržaška brez vsake obrambe, sklenil je, ne milostljivi škof svojevoljno, ampak celi konsistorij, da se preseli slovenska pre-poved v cerkev sv. Antona, kjer se je že poprej vršila. Slovenskim vernim se ni zgodila nikakova krivica, ker se v bodoče kakor v preteklosti lahko udeležujejo božje besede v svojem mate-rinem jeziku. Delegacija tržaška je sicer malokar zahtevala, da se odpravi slovenska prepoved tudi iz cerkve sv. Antona, toda v tem pogledu je milostljivi škof že po-vedal magistratu, kar mu gre: da se namreč, dokler bude on nosil pastirsko palico, slovenska prepoved iz cerkve sv. Antona ne odpravi. V to ne bi nikdar privolil.

Članom „Del. podp. društva.“ Ker treba društvene knjižice vsakih 8 mesecev popolnjevati, naprošeni ste, da v društveni pisarni prijavite natančne naslove svojega

stanovanja ter tudi druge potrebne podatke ali promene. **ODBOR.**

Politiški proces. Gospode — tako se izraža „Il Piccolo“ — Gozzalini, Pierr, Schwagel in Annuti odveli so na Dunaj, kjer se bude pred tamošnjimi porotniki proti njim vršila obravnava radi veleizdaje.

Plesne vaje v „Del. podp. društvu“ prične se 11. t. m. Pristop dovoljen je samo članom.

Veselica „Svobode“. Udeležba za to veselico obeta biti velikanska. Na došla nam uprašanja, odgovarjamo, da v Rocol vodi najkrajša pot po trgu Barriera vecchia in dalje po ulici „Sette fontane“. Gostilna „Prasel“ pa stoji za novo vojašnico bram-bovecev in bosti na njej vihrali dve slovenski, od daleč vidni zastavi. Veselica začne točno ob 6. uri zvečer. Na evidenje torej v Rocolu!

„Slovensko pevsko društvo“ v Trstu ima svoje redne pevske vaje od zdaj na-prej vsakega vtorka in petka. Začetek ob 9 uri zvečer. Novi članovi dobro došli **Odbor.**

Slovensko pevsko društvo na Dunaji. Petje je vedno bilo krepak faktor v životu narodov v obče, posebe pa še slovenskih. Pesnijo Slovan vzdiguje in vrieka, pesnijo se veseli in krepi, v pesni javlja iskrene svoje želje in izrazuje čustva svoja, na-rodna pesen slovenska je čisti in neizkaleni sok v životnem njegovem deblu. To jasno spoznanje prisililo je pred več ko 30 leti nepozabljive utemeljitelje našega društva, da so razvili na Dunaji zastavo, pod ka-tero naj bi se zbirale raskropljene pevske sile slovenske; postovanjem pesni slovenske gojila bi se naj ob enem tudi prepotrebna iskrena slovenska vzajemnost, da bi s tem dosegel se visoki cilj, da bi vsak sveto služil višim interesom, krasni domovini slovenski in vesoljnemu Slovanstvu. To zastavo je naše društvo več ko 30 let čvrsto in visoko držalo kviško, te hoče i nadalje verno ostati vstrajno, tudi pri ne-povoljnih slučajih; krasna ta zastava bodi tudi v bodočem letu središče, krog kate-rega se bodo radostno zbirali vsi somiš-ljeniki, katerim je mati narava v praa usadila navdušeno slovensko srce, a s tim navdušenim srcem podarila jim tudi krasni dar petja. Vsi vi pevci slovenski, vse vi pevkinje slovenske, hitite pod to zastavo, radostno vas bodemo pozdravljali. Pevske vaje moškega zbora so vsak petek od pol osme ure do pol desete zvečer, I. Salva-torgasse 12, za dame pa vsak ponedeljek od 5. ure popoldne do pol 7 ure zvečer v dvorani „Slovenske Besede“ I. Wall-nerstrasse 2. Pevsko leto začelo je s 1. oktobrom 1891. Členi pevci in podpirajoči sprejemljejo se vsaki dan pri g. predsed-L. Bouchalu I. Tiefer Graben 11. Na ve-selo evidenje. **Odbor.**

Vabilo na XII občni šbor deželnega patrijotičnega pomožnega društva, koji bude dne 6. oktobra t. l. ob 11. uri pred-poludnem v mali borzni dvorani.

Razstava v Gorici zaključil se jutri.

Poskus samomora. Otrovati se je ho-tela 20letna „sesolota“ Viktorija Sigon. Preneli so jo v bolnico, kjer se je zdravniški pomoči posrečilo oteti jej življenje.

„Vertec“. Št. 10. prinaša sledečo vse-bino: 1. Čegavo je oko le-tò? 2. Preob-jestna Anica. 3. Iz naše vasice. 4. Mate-rina desna roka. 5. Orloj v Pragi. 6. Iz vročih krajev. 7. Listje in ovetje.

„Dom in Svet“. X. zvezek prinaša sledečo vsebino: 1. Mihael Jurjevič Ler-montov. Spisal Ivan P.; 2. Usoda Japoda. Zložil A. H.; 3. Zlato srce. Spisal A. S.; 4. Na Samovcu. Povest. Spisal Podgoričan. (Dalje); 5. Junak sedanjega časa. Odlo-mek iz življenja. Spisal X.; 6. Slovenci Čehu. V spominsko knjigo F. L. napisal J. K. l. 1886; 7. Iz popotnega dnevnika. Piše P. Fl. Hrovat; 8. Črtice o Idriji. Spisal Ivan Idričan. (Konec); 9. O slo-venskih gimnazijah in njih letošnjih izvest-jih. Poroča V. B.; 10. Pod lipo. Zložil A.

